

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

ABILITĂȚI PRACTICE

Clasele a III-a – a IV-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

București, 2016

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară a disciplinei *Abilități practice* pentru clasele a III-a – a IV-a face parte din aria curriculară *Tehnologii* și a fost elaborată pentru două ore pe săptămână cuprinse în trunchiul comun.

Învățământul alternativ Waldorf își propune să asigure dezvoltarea completă a personalității copilului, în concordanță cu aptitudinile sale native. Fiecare etapă de dezvoltare a copilului este favorizată de predarea anumitor discipline sau de parcurgerea anumitor activități practice. Predarea abilităților practice în școlile Waldorf are o bază uman-pedagogică. Există o inteligență a activității practice, importantă și necesară pe parcursul întregii vieți, specifică fiecărei meserii, care se dobândește, încă din copilărie, cu ajutorul membrilor. Nu este suficient ca în timpul lucrului elevii să descopere plăcerea de a munci, mai trebuie ca profesorul să știe exact ce etape de evoluție pot fi favorizate prin această activitate.

Abilitățile practice îl ajută pe copilul în creștere să se cunoască pe el însuși. Descoperirea de sine a unui copil se produce și prin faptul că el dobândește o bună experiență de viață. Exersarea simțurilor dezvoltă încrederea în propria capacitate de observare. De aceea copilul are nevoie de impresii nefalsificate ale simțurilor și de încredere în acestea.

Prin mișcările corpului și ale membrilor, abilitățile practice contribuie la dezvoltarea voinței. Scopul, materialele și uneltele utilizate sunt factori ce determină dezvoltarea omului și, în același timp, a domeniilor muncii. Prin munca artistică sunt trezite și forțele sufletești. Abilitățile practice și artele plastice sunt astfel concepute în școală încât să contribuie la dezvoltarea sănătoasă a personalității care să acționeze just, sănătos asupra mediului ambiant. Se are în vedere, de asemenea, și educarea comportamentului social prin lucrări colective și prin întrajutorare în lucru. Motivația și concentrarea se dezvoltă prin activități stimulatoare și interesante și prin participarea copiilor la activități pline de sens, alături de adulți. Astfel copiii pot cunoaște și înțelege corelații simple, observabile, atunci când au posibilitatea de a experimenta procese clare ale muncii.

Disciplina *Abilități practice* pentru învățământul primar urmărește stimularea forțelor sufletești și ale voinței care dezvoltă o inteligență vie și sănătoasă și duc la maturizarea personalității copilului.

În plus, activitățile practice trebuie integrate în curriculum și nu separate de conținuturile și scopurile diferitelor discipline. Astfel, provocarea vine din modul în care aceste activități pot fi integrate în restul curriculumului și cum se poate realiza trecerea spre tehnologia modernă și activitatea cu materiale sintetice.

De aceea toți copiii, băieți și fete, vor parcurge toate conținuturile propuse. Pentru a putea parcurge în mod optim conținuturile propuse, este recomandabil să se împartă clasa pe grupe.

În elaborarea programei școlare au fost avute în vedere următoarele aspecte:

- dezvoltarea abilității de lucru cu diferite materiale și cu instrumentele/ uneltele adecvate;
- însușirea unor tehnici de lucru;
- realizarea unor produse de utilitate practică;
- stimularea copiilor pentru folosirea simțurilor, pentru dobândirea siguranței și a independenței în acțiunile proprii;
- educarea comportamentului social prin lucrări colective și de întrajutorare în lucru;
- dezvoltarea simțului artistic;
- educarea respectului pentru natură;
- cultivarea respectului pentru muncă.

Structura programei școlare include:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;

- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Abilități practice* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice de integrare a conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților și de adaptare a acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Folosirea cuprinzătoare a simțurilor și percepțiilor
2. Realizarea unor produse lucrate manual
3. Manifestarea simțului estetic în realizarea obiectelor/ ornamentelor lucrate manual
4. Manifestarea interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Folosirea cuprinzătoare a simțurilor și percepțiilor

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea proprietăților unor materiale naturale și sintetice</p> <ul style="list-style-type: none"> evidențierea provenienței materialelor și a calităților lor discuții însoțite de activități practice de identificare a proprietăților (finețe, duritate, netezime, asprime, plasticitate, elasticitate etc.) unor materiale: lână, bumbac, hârtie, semințe etc. identificarea posibilității de a utiliza materiale sintetice și din natură 	<p>1.1. Observarea relațiilor între părțile componente ale unui sistem familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> evidențierea provenienței materialelor și a calităților lor prezentarea proprietăților (finețe, duritate, netezime, asprime, plasticitate, elasticitate etc.) unor materiale: lână, bumbac, hârtie, semințe etc., în limbaj simplu recunoașterea materialelor după proprietățile lor fizice
<p>1.2. Descrierea caracteristicilor materialelor folosite (culoare, finețe, netezime, elasticitate, plasticitate, duritate etc.) utilizând limbajul adecvat</p> <ul style="list-style-type: none"> descrierea caracteristicilor materialelor folosite alegerea materialelor potrivite cu destinația obiectului realizat 	<p>1.2. Identificarea caracteristicilor materialelor folosite pornind de la domeniile de utilizare, într-un limbaj adecvat</p> <ul style="list-style-type: none"> alegerea materialelor potrivite cu destinația obiectului realizat evidențierea avantajelor și dezavantajelor utilizării unui material

2. Realizarea unor produse lucrate manual

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>2.1. Aplicarea, după model, a unor tehnici manuale de lucru cu materiale naturale sau sintetice</p> <ul style="list-style-type: none"> împletirea diverselor obiecte folosirea tehnicilor adecvate tricotatului și brodatului pregătirea lânii și a acelor parcurgerea activității de tricotat cu ochiuri pe dos (punct leneș) realizarea corectă a tricotării ochiului de început și de sfârșit de rând utilizarea obiectului realizat 	<p>2.1. Combinarea unor tehnici variate de lucru în vederea îndeplinirii unui scop propus</p> <ul style="list-style-type: none"> alegerea modelului dorit alegerea materialului necesar selectarea instrumentelor de lucru selectarea metodei/ modelului de lucru realizarea obiectului propus finisarea obiectului propus utilizarea obiectului realizat
<p>2.2. Utilizarea tehnicilor adecvate în vederea proiectării, realizării, evaluării și utilizării unor produse simple</p> <ul style="list-style-type: none"> cunoașterea și aplicarea etapelor de realizare a unui produs din fire realizarea obiectelor cu ornamente brodate realizarea produselor finite prin combinarea materialelor și tehnicilor studiate 	<p>2.2. Utilizarea tehnicilor și instrumentelor adecvate în vederea proiectării, realizării, evaluării și utilizării unor produse utilitare simple</p> <ul style="list-style-type: none"> proiectarea modelelor și machetelor simple, în scopul realizării unui produs aprecierea calității produselor/ activităților realizate

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>2.3. Identificarea, conform instrucțiunilor, a diferitelor materiale și unelte de lucru adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> • utilizarea adecvată a firelor de lână, bumbac, mătase pentru realizarea unor împletituri și cusături simple • utilizarea adecvată a materialelor pentru realizarea felicitărilor și decorațiunilor pentru sărbătorile anului • utilizarea adecvată a materialelor pentru modelat (ceară de modelat, fimo, lut) în funcție de produsul dorit • utilizarea uneltelor simple (ciocan, cuie, ferăstrău mic) și a cuțitașelor pentru activități gospodărești 	<p>2.3. Alegerea independentă a diferitelor materiale și unelte de lucru necesare realizării unor lucrări</p> <ul style="list-style-type: none"> • utilizarea adecvată a firelor de lână, bumbac pentru realizarea unor cusături simple • utilizarea adecvată a materialelor pentru realizarea diverselor obiecte utile • lucrul cu acul pentru realizarea și finisarea lucrării • lucrul cu foarfeca

3. Manifestarea simțului estetic în realizarea obiectelor/ ornamentelor lucrate manual

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>3.1. Realizarea unor obiecte/ ornamente respectând criteriile estetice indicate</p> <ul style="list-style-type: none"> • confecționarea unor obiecte: căciuliță din lână/ fular din lână/ figurine de animale/ față de masă/ șervet/ săculeț • realizarea ornamentelor pentru sărbători • realizarea unor personaje realizate din materiale naturale • realizarea unor ornamente pentru clasă, în concordanță cu anotimpul 	<p>3.1. Realizarea unor obiecte/ ornamente respectând criteriile estetice indicate/identificate autonom</p> <ul style="list-style-type: none"> • confecționarea unor obiecte: penar, borsetă, trăistuță • realizarea cusăturii în cruciulițe pe etamină (materiale cu urzeală largă) • realizarea unor cusături diverse • realizarea unor ornamente pentru clasă, în concordanță cu anotimpul
<p>3.2. Diferențierea caracteristicilor elementelor de limbaj plastic în modelele/obiectele realizate</p> <ul style="list-style-type: none"> • îmbinarea armonioasă, din punct de vedere coloristic, a materialelor pentru realizarea ornamentelor • realizarea desenului pentru model 	<p>3.2. Identificarea combinației armonioase de culori pornind de la indicațiile primite sau prin activitate autonomă</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizarea desenului pentru model (hârtie cu pătrățele) • îmbinarea armonioasă din punct de vedere coloristic a firelor de lână în cusături simple cu scop practic

4. Manifestarea interesului și a respectului pentru muncă prin activități practice, gospodărești

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>4.1. Implicarea responsabilă a elevilor, individual și în grup, în desfășurarea unor activități gospodărești simple</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea planificării elevilor pentru desfășurarea activităților gospodărești cotidiene desfășurarea activităților de păstrare a ordinii și curățeniei la fiecare bancă și la fiecare loc de lucru în comun realizarea activităților de îngrijire a plantelor din clasă așezarea și strângerea mesei comune în anumite ocazii aranjarea materialului didactic la locul lui, după utilizare realizarea unor preparate (coptul pâinii, salată, pregătirea legumelor pentru supă etc.) cu anumite ocazii realizarea unor lucrări simple de grădinarit, dacă există condițiile necesare 	<p>4.1. Asumarea anumitor roluri în proiectarea, executarea și evaluarea unor activități gospodărești cotidiene</p> <ul style="list-style-type: none"> stabilirea regulilor de desfășurare a activităților în grup și a responsabilităților fiecărui membru al grupului executarea activităților de realizare și păstrare a ordinii și curățeniei la fiecare bancă și la fiecare loc de lucru în comun realizarea individuală a activităților de îngrijire a plantelor din clasă așezarea și strângerea mesei comune în anumite ocazii aranjarea materialului didactic la locul lui, după utilizare realizarea unor lucrări simple de grădinarit în curtea școlii, dacă există condițiile necesare
<p>4.2. Utilizarea tehnicilor studiate/obiectelor realizate în practici cotidiene sugerate</p> <ul style="list-style-type: none"> utilizarea practică a obiectelor realizate conform scopului indicat desfășurarea de activități în echipă/grup, pentru realizarea unor proiecte, construcții, mini-machete, etc., folosind tehnici de lucru învățate și materiale diverse 	<p>4.2. Utilizarea tehnicilor studiate/ obiectelor realizate în practici cotidiene identificate individual</p> <ul style="list-style-type: none"> utilizarea practică a obiectelor realizate conform scopului identificat rezolvarea problemelor practice din realitatea cotidiană, utilizând tehnicile învățate

CONȚINUTURI

În formarea competențelor se vor avea în vedere următoarele conținuturi orientative:

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>Lucrări din fire de lână:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tehnici de lucru: <ul style="list-style-type: none"> - punerea ochiurilor pe andreele - trecerea ochiurilor de pe o andrea pe alta - ochiul pe față/ pe dos - ochiul de început și de sfârșit de rând - alternanța culorilor - finisarea/ încheierea lucrului ▪ realizarea de diverse obiecte tricotate: căciuliță din lână/ fular din lână/ figurine de animale ▪ tehnici de lucru: <ul style="list-style-type: none"> - punerea aței în ac - realizarea nodului - ascunderea capătului de început și de sfârșit ▪ realizarea de diverse obiecte cu broderie simplă: șervet, săculeț (umplut cu grăunțe, pentru a-i da o greutate mai mare) 	<p>Lucrări din fire de lână:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tehnici de lucru: <ul style="list-style-type: none"> - realizarea desenului pentru model (hârtie cu pătrățele) - aplicarea modelului - cusutul în cruciulițe pe etamină ▪ realizarea de diverse obiecte cusute: <ul style="list-style-type: none"> - semn de carte - borsetă - penar - traistă/ copertă de carte - cordon ▪ tehnici de lucru: <ul style="list-style-type: none"> - cusutul în urma acului - punctul de feston ▪ lucru cu lână netoarsă: păslărit, tablouri din lână vopsită
<p>Lucrări din hârtie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tablouri realizate prin suprapunere de straturi de hârtie transparentă ▪ podoabe/ jucării pentru diferite ocazii 	<p>Lucrări din hârtie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tehnici de ornare: coifuri de carnaval, cărți de vizită, felicitări, podoabe pentru sărbători ▪ tablouri pentru ferestre realizate prin suprapunere de straturi de hârtie transparentă–individuale și/ sau colective
<p>Lucrări cu materiale din natură:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lucrări din ceară sau lut: păsări, animale, macheta unei case ▪ tehnici de ornare: încondeierea ouălor, decorarea lumânărilor 	<p>Lucrări cu materiale din natură:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ lucrări din lut, ceară: forme de relief, figurine de păsări sau animale studiate ▪ lucrări decorative simple ▪ tehnici de ornare: încondeierea ouălor, decorarea lumânărilor ▪ lucrări tematice prin combinarea materialelor din natură
<p>Lucrări gospodărești:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ păstrarea curățeniei în clasă ▪ îngrijirea florilor din clasă ▪ pregătirea legumelor și fructelor pentru salate, supe etc. ▪ frământarea, modelarea și coacerea aluatului 	<p>Lucrări gospodărești:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ păstrarea curățeniei în clasă ▪ îngrijirea florilor din clasă și/ sau grădină ▪ pregătirea legumelor și fructelor pentru salate, supe etc. ▪ frământarea, modelarea și coacerea aluatului ▪ aranjarea mesei pentru sărbătoare

SUGESTII METODOLOGICE

Fiecare activitate practică trebuie trăită în context și legată de componentele de viață, prin trecerea progresivă de la joacă la muncă, de la imagine la idee, de la gestul arhetipal, prin meșteșug, la tehnologie. Prin urmare, activitățile propuse la abilități practice vor fi realizate de toți copiii, băieții și fete.

Se acordă importanță, în cadrul ciclului primar, creării de ocazii pentru acțiuni cu sens. Copiii nu trebuie să stocheze informații, ci să învețe în situații actuale și reale. În această fază a dezvoltării voinței copilului, baza educațională este aceea de a susține bune deprinderi, de a avea perioade de lucru care se reiau și sarcini fixe care trebuie îndeplinite. Copilul trebuie să trăiască în ritmuri sigure, zilnice, săptămânale și anuale care susțin procesele organice de creștere. Prin experiențele cu propriul corp, copilul poate să își trăiască propriile limite dar și să le depășească prin exersare constantă. Experiențele senzoriale dobândite prin activitate proprie îl ajută, oferindu-i încredere în simțurile sale. Fiecare nou domeniu abordat este simțit ca o victorie, sporindu-i copilului încrederea în sine și sentimentul de a fi conectat la lumea reală. Copiii au nevoie de o conștiință trează pentru a observa ceea ce se întâmplă în jurul lor și cu ei înșiși. Activitățile cu scop precis sunt executate, de regulă, cu râvnă pe perioada ciclului primar. Pe lângă sarcini care le trezesc interesul, copiii de această vârstă solicită, mai ales unii de la alții, străduință, perseverență și concentrare.

Activitățile vizează o varietate de aptitudini și deprinderi. Se pune accentul pe trăiri și experiențe dobândite prin activități care au sens și pot fi urmărite. Mișcarea ritmică, repetată, a mâinilor, prin exerciții potrivite vârstei are ca efect consolidarea abilităților motrice, a puterii de judecată și dezvoltarea gândirii logice.

Creșterea dificultăților de învățare și de comportament printre copii are multe cauze, dar ea poate fi considerată și ca un simptom al lipsei de integrare, ca o desprindere a forțelor sufletești de gândire și de voință. Ceea ce provine din cap nu poate fi realizat de mâini, iar ceea ce membrele învață prin activitate plină de sens nu se transformă în conceptualizare și înțelegere. Învățarea prin acțiune este un mod de învățare care „urcă” de la membre la cap. Reflecția și analiza a ceea ce au făcut mâinile aduce conștiință în inteligența membrilor.

Intelectul se concentrează pe surprinderea de fapte. Acțiunea în concordanță cu indicațiile sau conducerea exterioară este o acțiune intelectuală. Intelectul caută să se conformeze cu ceea ce există deja sau este cunoscut.

Inteligența, în schimb, nu este direcționată spre lucruri finite. Ea înțelege ceea ce este în mișcare sau într-o stare de devenire. În consecință, inteligența este formată prin activitate, prin mișcare și dexteritate manuală.

Mediator între aceste două domenii, al capului și al membrilor, este spațiul afectiv al sentimentului. Aici se face posibilă, pe de o parte, perceperea senzorială a materialelor și a proceselor care creează o viață diferențiată a simțirii, iar pe de altă parte, experiența estetică-artistică, ce transformă acele sentimente în baza judecății sănătoase. Acesta este un proces de schimb ritmic.

După împlinirea vârstei de nouă ani, copiii trăiesc o nouă trezire a conștiinței și fac un pas mai departe în gândire și în trăirea lumii. Ei pot fi dificili, prea conștienți de sine sau anxioși. Ei se interiorizează și se poate observa apariția unei naturi mai gânditoare.

Elevii de clasa a treia sunt mai puțin visători decât cei din clasa a doua, dar cei mai mulți trăiesc încă puternic în fantezie. În același timp, ei pot fi surprinzător de prezenți. Ei intră în perioada de cunoaștere a legilor vieții, perioadă denumită și „marele rubicon” de către Rudolf Steiner, în care copilăria este lăsată în urmă încetul cu încetul.

Astfel, ei au tendința să vadă realitatea în contraste: bine și rău, frumos și urât, drept și nedrept. Lucrul dificil pentru învățător, în această perioadă, este că are de-a face cu treziri treptate, individuale ale copiilor, pe care trebuie să le perceapă și la care trebuie să reacționeze prompt și adecvat.

De aceea, relațiile sociale din clasă în această perioadă nu mai sunt atât de ușoare, iar programa îi poate ajuta să-și exprime personalitatea în moduri cât mai diferite.

Este important, **în clasa a treia**, să fie învățate aspectele tehnice corecte ale tricotatului și, dacă timpul permite, ale cusutului ornamental (broderie).

Punerea ochiurilor pe andrea și tricotatul pe față (punctul leneș) au fost învățate în clasa întâi și exersate în clasa a doua, astfel încât acum pot fi parcurse cu ușurință aceste prime două trepte.

O atenție deosebită trebuie acordată, în realizarea lucrului, la alegerea grosimii firului și a andrelor. O măsurare exactă a circumferinței capului pentru realizarea căciulii va putea fi un studiu interesant pentru copii, care vor observa astfel caracteristici individuale. Fiecare copil are o măsură proprie și fiecare trebuie să pună un număr precis de ochiuri pe andrea.

Deci nu se va putea aplica, de la bun început, aceeași măsură pentru fiecare. Acest lucru încurajează inițiativa și alegerea firelor diferite. Se va putea face o mostră de zece ochiuri pentru a se putea măsura câte ochiuri sunt necesare pentru circumferința capului, în centimetri măsurati anterior.

După aceste pregătiri se vor putea lucra punctul de elastic și modele diferite pentru căciulă: bob de orez, pătrate formate din ochiuri pe față și pe dos alternate ș.a.

Importantă este păstrarea interesului constant pentru lucru, urmărirea exactității lucrului și preluarea exactă și curată a schimbării de culoare. Este necesar să se știe din timp care sunt culorile pentru a se asigura material de același tip într-un obiect lucrat.

Acum, când copiii sunt dornici de individualizare și de găsire a propriei expresii, culorile pot fi ordonate de la nuanțe deschise către nuanțe închise, creând impresia de acoperire, de închidere. Fularul, mănușile pot completa această garderobă coloristică proprie.

Variațiuni de mănuși care pot deveni marionete pot trezi deliciul copiilor, care se bucură să poată completa munca și cu elemente artistice.

Aspectele practice ale cusutului și desenelor pentru lucru sunt de asemenea urmărite din punctul de vedere al corectitudinii. Realizarea de lucruri frumoase și utile stimulează sentimentul că frumusețea este o parte din viața de zi cu zi și nu este separată. Frumusețea nu este doar o pictură pe perete. Ar trebui să fie în tot ce facem, în toate gesturile noastre și cu siguranță în toate lucrurile pe care le creăm.

Primul nostru proiect pentru cusut poate fi o mică față de masă. Pe materiale pătrate, de culoare plăcută, din stofă mai groasă (de bumbac) se poate broda cu nuanțe diferite un model ales. Se poate observa cu copiii locul în care poate fi amplasat modelul, în concordanță cu obiectele care vor fi așezate pe el. Mijlocul pătratului va fi astfel lăsat gol, iar modelul va fi realizat de jur împrejur, în funcție de destinația pe care i-o dă fiecare copil în parte. Desenul va fi realizat cu creioane colorate, pe un pătrat de hârtie obținut dintr-un dreptunghi prin îndoire și tăiere. După alegerea atentă a culorilor și a desenului, după exerciții de punere a aței în ac, de înnodare, începerea lucrului va fi urmărită cu mai mare atenție. Împunsăturile trebuie făcute cu cea mai mare exactitate și uniformitate. Obiceiurile pe care și le formează acum trebuie atent îndrumate, pentru a lucra benefic în viitor. Aceasta poate însemna însă și descoaserea frecventă a lucrului și revenirea până la realizarea tehnică optimă. Se învață, de asemenea, ascunsul firului pe spatele lucrării, în loc de înnodare la final. Fața și spatele lucrării trebuie să fie la fel de îngrijit realizate. Realizarea de franjuri poate încheia lucrarea realizată cu grijă.

Când toți sunt ocupați cu cusutul, în clasă este liniște și se lucrează armonios. Acestea sunt momente în care învățătorul poate să-i ajute pe acei copii care au nevoie de el. De asemenea, el poate studia întreaga clasă, observa felul în care fiecare copil își tratează lucrul, dobândind astfel o imagine mai interiorizată a tăriei și slăbiciunii fiecăruia.

Se pot realiza, în continuare, alte obiecte utile, cum sunt săculețe cu grăunțe, cu care se pot juca în loc de minge, jucării ingenioase cu panglici în coadă, ce se pot folosi în clasă, la jocuri lingvistice sau la sport, la matematică etc. Acest proiect îi învață un lucru nou: tăierea materialului pe linia desenată, după ce tiparul a fost fixat cu ace. Coaserea celor două părți ale săculețului cu cusătura înapoia acului și ornarea lor poate fi o temă provocatoare. Fiecare pas este prezentat copiilor numai înainte de a-l face, pentru a nu încărca mintea cu termeni inutili.

Alte proiecte precum: pernițe pentru ace, săculeț pentru lucru de mână, pot fi executate de copiii harnici și îndemnatici.

Într-o asemenea desfășurare de activități, învățătorul trebuie să poată rămâne calm, într-o atmosferă care riscă să devină uneori haotică. Trebuie să poată observa repede ce se întâmplă, iar munca de pregătire trebuie făcută cu mare acuratețe.

În **clasa a patra**, elementele de mitologie locală și europeană sunt o parte importantă a programei. Ele reflectă calitățile sufletești ale ființei umane. Elevii se bucură de înțelepciunea acestor povești și trăiesc în imaginile de lumină și întuneric ce vin în completarea propriilor trăiri.

Unul din proiectele majore din clasa a patra este cusutul în cruciulițe, cu desene simetrice. Cusătura în cruce este similară cu un gest de încrucișare, de închidere, dar și de trezire prin atingere. Ea îi ajută pe copii să devină mai preciși și mai treji în interior și le întărește individualitatea, pe măsură ce se străduiesc să devină ei înșiși.

Temele de lucru pot varia de la pernă pentru ace la trăistuță, cordon, penar, borsetă sau săculeț. Desenele pe care le realizează ca model vor trebui transpuse în modul de lucru al cruciulițelor, iar astfel se va descoperi diferența dintre cusătura liniară a broderiei față de cea pe suprafață a cruciulițelor.

Este potrivit să se înceapă cu o lucrare mai mare, care să le ofere posibilitatea coaserii cruciulițelor pe o perioadă mai lungă de timp, astfel ca întreaga clasă să fie antrenată în aceeași lucrare, chiar dacă elevii au modele diferite.

Există două feluri de lucru în cruciulițe, ambele valabile. Unul este de a trasa o linie de simetrie și de a realiza modelul în mod simetric față de linie. Această metodă se potrivește foarte bine la modelele mici.

O altă metodă este de a transpune desenul prin trasarea lui pe hârtie cu pătrățele (sau milimetrică). Liniile pot fi transformate astfel în pătrățele sau jumătăți de pătrățele, care dau un plus artistic desenului. Pe hârtie cu pătrățele (sau milimetrică) se poate desena, de exemplu, un sfert din suprafață, iar acest model va fi repetat în celelalte sferturi de suprafață, realizându-se astfel un model complet reflectat.

Acest lucru provoacă o trezire a intelectului copiilor mai artistici și cere creativitate de la copiii mai intelectualizați, realizând o situație de echilibru.

La această vârstă, tendința este uneori de a uita lucrul și a vorbi prea mult, iar învățătorul trebuie să fie consecvent în urmărirea și impulsționarea activității, astfel încât aceasta să poată trezi sentimentul de împlinire la final.

BIBLIOGRAFIE

- Dulamă Maria Eliza, Chircev Ioana, *Arta modelajului*, Presa Universitară Clujeană, 2011.
- Hauck Hedwig, *Handwork and Handicrafts*, Research Institute for Waldorf Education, 2008.
- Martin Michael (coord.), *Predarea lucrului manual meșteșugăresc-artistic în școala Waldorf*, Ed. Triade, 2000.
- Mitchell S. David, Livingston Patricia, *Will-Developed Intelligence, The Handwork and Practical Arts Curriculum in Waldorf Schools*, The Association of Waldorf Schools of North America, 1999.
- Richter Tobias, *Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*, Ed. Triade, 2001.
- Rawson Martyn, Richter Tobias, *The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum*, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000.
- Scripcaru Adriana, *Prima mea carte despre lut*, Piscu-Ciolpani, 2008.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodica și didactica*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ*, Ed. Triade, 2001.
- *** *Configurarea învățământului din clasele I până într-a VIII-a la școlile Waldorf/ Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 2005.
- *** *Programa școlară pentru Arte vizuale și abilități practice, Clasele a III-a - a IV-a*, aprobată prin OMEN nr. 5003/ 02.12.2014.